

Наталія Вачевська, викладач коледжу статистики

м. Дрогобич

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

У статті розглядаються аспекти основи організації, методика формування грошових потоків та методи управління фінансовими ресурсами підприємства.

Постановка проблеми. Після виборення Україною незалежності надзвичайно зросла актуальність вивчення проблем, пов'язаних з валютою, грошовими потоками і валютно-фінансовою системою, оскільки міцність фінансово-валютної, грошової системи країни визначає її економічну незалежність. Через те рівень інтеграції грошово-фінансової системи країни з міжнародною грошово-фінансовою системою зумовлює ефективність існування різних форм міжнародної торгівлі, а значить, без сумніву, впливає на економічний розвиток будь-якої країни. Фінансову систему, грошовий обіг, банківську систему в Україні, регулюють закони [6, 8, 9, 10].

Аналіз науково методичної літератури, проведений на етапі вибору теми дослідження, дозволяє зробити висновки про необхідність постійного вивчення даної проблеми та пошуку шляхів її вдосконалення на основі праць вітчизняних вчених у даній галузі знань, хоча її ґрунтовні наукові основи закладені і обґрунтовували вітчизняні вчені: В.Г.Артеменко [1], М.Т.Білуха [3], О.Д.Василик [5], О.І.Льопий [20] та інші.

Але незважаючи на значні успіхи вчених в цій галузі, питання національної грошової валюти та стабільності грошових потоків у формуванні фінансів підприємств в ринковій економіці, які виникають в умовах господарювання та постійного підвищення ефективності виробництва, особливо підготовки підрастаючого покоління до цієї діяльності, розкриті ще недостатньо.

Пошук нових форм і методів управління грошовими потоками та підвищення ефективності функціонування національної валюти її стабільності є актуальними і перспективними. Сьогодні стає реальним і необхідним повернення науки до потреб суспільного виробництва, виробництва до науки.

Розв'язання цієї проблеми базується на всебічному розвитку грошової системи України, у всіх галузях народного господарства, а особливо в напрямку обігу грошових потоків у суб'єктів діяльності та підготовки учнівської і студентської

молоді майбутніх фахівців і спеціалістів народного господарства до цієї важливої діяльності.

Мета статті. Дослідити організацію фінансової системи, функції фінансового відділу, організацію функціонування бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Керування грошовими потоками – це планомірний вплив на суспільні відносини з метою упорядкування їх. Попит постійного вдосконалення управління фінансовою системою на основі впровадження досягнень науки висуває на перший план завдання, організації цих відносин. Це стосується також і контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств як важливих функцій управління.

Суть фінансової системи, організація грошових потоків у формуванні стабільних фінансів підприємств нині ґрунтується на діючих Декретах КМ України, Інструкціях НБУ, Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку та інших нормативних матеріалах, які відповідають міжнародним вимогам і стандартам фінансової системи [7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 22, 24, 25, 26].

Термін “організація” має різні відтінки значення. У найбільш загальному вигляді це упорядкування, налагодження певної системи, а й у вузькому – упорядкування частини елементів системи.

Організація формування грошових потоків – це система методів, способів та засобів, які забезпечують оптимальне його функціонування та подальший розвиток.

На нинішньому етапі розвитку суспільного виробництва великого значення набуває система заходів, спрямованих на вдосконалення господарського механізму та поліпшення управління.

Фінансова робота на підприємстві здійснюється відповідним відділом. Фінансовий відділ, як правило, є самостійним структурним підрозділом. У певних випадках, залежно від розмірів підприємства, фінансова робота може виконуватись також фінансовим сектором у складі

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

планово-економічного відділу підприємства, бухгалтерії або іншого підрозділу, як зазначає В.Артеменко в роботі [18].

Фінансовий відділ складається з таких структурних одиниць:

- група фінансового планування;
- касова група;
- група по розрахунках з покупцями і постачальниками.

Організація функціонування бухгалтерського обліку і в часі, і в просторі можлива тільки при підході до нього, як до виду роботи, тобто діяльності людей. Досягають такого підходу на основі аспектичних характеристик. Аспекти формування бухгалтерського обліку такі:

- **технологічний аспект.** Бухгалтерський облік є вираженням внутрішньої потреби господарювання як системи, яка під впливом поділу праці, що посилюється, розпадається на дуже багато частин. Об'єднує всі ці елементи у сукупність технологія облікового процесу, зміст якої визначає методика і техніка збирання, зберігання, нагромадження, пошуку, передавання і переробки даних. Тому процеси обліку аналогічно до виробничих можна розглядати як технологічні;

- **організаційний аспект.** Бухгалтерський облік – це колективна праця. А будь-яка колективна праця як сукупність роботи різних виконавців є системою, що полягає у упорядкуванні в часі та просторі;

- **структурний аспект.** Він передбачає формування системи бухгалтерського обліку як впливом розподілу праці, що приводить до розмежування єдиного організму системи на окремі, якісно своєрідні та самостійні частини.

Під об'єктом організації розуміють предмет (явище або процес), на який спрямована організаційна діяльність. Виходячи з визначення організації бухгалтерського обліку такими об'єктами можуть бути технологія облікового процесу, праця виконавців, розвиток та удосконалення обліку, організаційне, інформаційне, технічне та інші види забезпечення обліку тощо [2].

Бухгалтерський облік як галузь діяльності людей виробляє інформацію як продукт праці, що має свою технологію виготовлення, зумовлену об'єктом праці, цілями та завданнями. Центральною складовою цього процесу є збирання, обробка, передавання і видавання інформації. Кожний тип роботи функціонує як технологічний процес переробки вхідних даних у вихідні, зазначає М.Білуха в роботі [3].

Із змісту бухгалтерського обліку випливає, що як систему його формують господарські факти,

які обробляють відповідно до вимог управління. Тому бухгалтерський облік може бути описаний як технологічна система, що організаційно формує певну послідовну систему фаз та етапів, первинний, поточний та підсумковий облік. Його зміст становлять первинне спостереження та прийняття господарського факту (явища або процесу), вимірювання в натуральному та вартісному вираженні, фіксування в носіях облікової інформації – документах, відзначає Ф.Бутинець в роботі [2].

Разом з тим формування первинних даних перевірки, вимірювання, оцінки об'єкта управління виходить далеко за межі суто первинного облікового процесу. Цей процес включає ряд складних технічних, технологічних, економічних, правових питань, розв'язання яких виходить за межі суто бухгалтерського обліку.

Відзеркалення даних у документах потребує попередньої перевірки їх, оцінки, тобто необхідно забезпечити адекватність дійсного стану (або змін) господарського факту та його інформаційного відображення. Це означає, що первинний облік супроводять контроль і аналіз. При цьому первинний облік можна охарактеризувати як процедуру формування первинних документів, носіїв даних та інформації (облікових номенклатури).

Адекватно до обраної теми, на етапі первинного обліку відбувається фіксація фактів надходження та витрачання грошових коштів з каси підприємства, а також на рахунках в установах банків. На цьому етапі формуються первинні документи, які відображають рух грошових коштів підприємства, а саме:

- *прибуткові і видаткові касові ордери;*
- *первинні документи, які відображають рух грошових коштів на поточних рахунках (платіжне доручення, платіжна, вимога-доручення, виписка з банку тощо).*

На етапі поточного обліку здійснюється реєстрація даних первинного обліку у відповідних облікових реєстрах, їх групування і перегрупування.

При обліку грошових коштів підприємства на етапі поточного обліку відбувається реєстрація первинних документів в облікових реєстрах [4].

Основними завданнями на промисловому підприємстві є:

- пошук шляхів і використання резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності;
- забезпечення фінансовими ресурсами завдань з виробництва продукції, виробничого і соціального розвитку підприємства;

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

- виконання фінансових завдань перед державним бюджетом, банками, постачальниками, працівниками з виплати заробітної плати та всіх інших зобов'язань, що впливають з фінансового плану;

- сприяння найбільш ефективному використанню виробничих фондів і капіталовкладень;

- контроль за правильним використанням фінансових ресурсів, забезпечення, зберігання і прискорення оборотності оборотних коштів.

Фінансовий відділ виконує всю оперативну роботу по розрахунках з постачальниками, покупцями, фінорганами, банками, здійснює контроль за ходом виконання фінансового плану і його аналіз.

Однією із складових частин управління фінансовими ресурсами є фінансове планування, яке є процесом оцінки потреб грошових коштів для забезпечення поточною виробництва соціального розвитку, а також визначення джерел покриття цих потреб [17].

Основні завдання фінансового планування полягають у:

- *забезпеченні підприємства фінансовими ресурсами;*

- *забезпеченні його платоспроможності у будь-який момент часу, на який розробляється план;*

- *визначенні фінансових взаємовідносин з бюджетом, позабюджетними фондами, банками;*

- *здійсненні фінансового контролю за всіма сторонами діяльності підприємства.*

При складанні фінансового плану на підприємстві обов'язково розробляються заходи, які приводять до зниження собівартості продукції, визначаються шляхи найбільш ефективного використання основних фондів і оборотних коштів, що в кінцевому результаті дає можливість забезпечити одержання прибутку, достатнього для самофінансування.

До документів, що стосуються фінансового планування і зустрічаються в сьогоднішній практиці, належать:

- *баланс доходів і витрат;*

- *платіжний календар;*

- *касовий і кредитні плани та бізнес-план, які відрізняються за цільовим призначенням, термінами, на які розробляється;*

- *змістом і складом фінансових показників.*

Найважливішою ділянкою фінансової роботи є фінансовий аналіз основних показників, що характеризують фінансові результати підприємства і його фінансовий стан [18].

Першочерговим завданням такого аналізу є

встановлення зв'язків між фінансовою і виробничою діяльністю підприємства.

У умовах ринку із незадовільним фінансовим станом підприємство повинно виходити самостійно за рахунок мобілізації внутрішніх резервів і покращення роботи. Тому важливим об'єктом аналізу є процес використання фінансових ресурсів відповідно до їх цільового виробничого призначення.

Щоб вистояти в конкуренції виробників на ринку, щоб гарантувати своєму підприємству фінансовий успіх, потрібно не тільки скорочувати витрати виробництва з метою отримання максимального прибутку. Подібний підхід можливий лише тоді, коли цикл повного оновлення асортименту виробів триває декілька років. Тепер в прогресивних галузях промисловості, наприклад, електронній, життєвий цикл виробів скоротився до декількох місяців. Тому в нинішньому світі, коли ринкова конкуренція стає все жорсткішою, але не за рахунок фактора ціни, а внаслідок появи витонченіших методів і форм конкуренції фірм на ринку, головна мета керівника підприємства вже не може полягати лише в прагненні знижувати витрати виробництва, а у стабільності фінансової системи. Виживання підприємства частіше зумовлюється факторами довгострокового порядку, а не просто економією певних видів прямих чи накладних витрат [20].

Висновок. Великого значення на сучасному етапі розвитку суспільного виробництва набуває система заходів, спрямованих на вдосконалення господарського механізму та поліпшення правління грошовими потоками.

У період переходу до ринкової економіки, необхідною умовою розвитку є відродження фінансово-кредитного та інвестиційного ринків.

Глибокі зміни в господарському механізмі України, зумовлені переходом до ринкової економіки, вимагають підвищеної уваги до вирішення питань з обліку та аналізу грошових коштів.

Розпочата в Україні економічна реформа потребує поживлення господарського життя з метою забезпечення економічного зростання держави. Досягти цього можна на основі фінансової стабілізації, структурної перебудови, приватизації, створення ринку капіталів, постійного вдосконалення управління на основі впровадження досягнень науки. Це стосується також і вдосконалення контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств як важливих функцій управління.

Організація функціонування бухгалтерського обліку і в часі, і в просторі можлива тільки при

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

підході до нього, як до виду роботи, тобто діяльності людей. Досягають такого підходу на основі організаційного аспекту, структурного аспекту та технологічного аспекту, що взаємодіють між собою.

Відповідно до обраної теми, на етапі первинного формування грошових потоків відбувається фіксація фактів надходження та витрачання грошових коштів з каси підприємства, а також на рахунках в установах банків. Грошові кошти є найліквіднішою частиною активів підприємства, яка використовується для сплати боргів та закупки нових активів.

Поняття грошових коштів підприємств визначається Національним стандартом бухгалтерського обліку №4 “Звіт про рух грошових коштів”. Грошові кошти включають кошти в касі та на розрахункових рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму грошових коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості.

Господарська діяльність підприємства, спрямована на отримання прибутку, вимагає, щоб грошові кошти переводились у різні активи (різні види запасів), які в свою чергу, перетворюються в дебіторську заборгованість як частину реалізації. Результати господарської діяльності рахуються кінцевими і досягнутими, якщо в результаті такої реалізації забезпечений приплив грошових потоків на підприємство, на основі яких міг би починатися новий цикл, який, як очікується, з часом принесе прибуток, тобто гроші є початком і кінцем виробничо-комерційного чи, як його ще називають, операційного циклу підприємства.

1. Артеменко В.Г. Фінансовий аналіз. Підручник. – М.: ДІС, 1997. – 357 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник. – Ж.: ЖІТІ, 2000. – 608 с.

3. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. – К.: ВАПН, 2000. – 692 с.

4. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Скотний В.Г. Основи економічних знань. Підручник для учнів загальноосвітніх шкіл. – К.: ЦУЛ, 2004. – 520 с.

5. Василик О.Д. Державні фінанси України: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1997. – 383 с.

6. Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. “Про систему валютного

регулювання і валютного контролю”.

7. Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” від 19,02,93 р. № 15 – 93.

8. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” від 16 липня 1999 року №996 – XIV.

9. Закон України “Про національний банк України”

10. Закон України “Про банки і банківську діяльність”.

11. Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті”.

12. Інструкція НБУ “Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті”, затверджена постановою Правління НБУ від 18.12.1998 р. №527.

13. Інструкція про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті затверджена постановою Правління НБУ від 18.12.1998р. №527, зареєстрована в Міністерстві юстиції України від 24.12.98р. за №819/3259.

14. Інструкція № 3 “Про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків”, затверджена постановою Правління НБУ від 27.05.1996р. № 121 зі змінами і доповненнями..

15. Інструкція №7 “Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України”, затверджена постановою Правління НБУ від 02.08.1996р. № 204.

16. Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України, затверджено постановою правління НБУ від 20,06,95 р. №149 зі змінами і доповненнями.

17. Ковалюк О.М. Фінанси України княжої доби // Фінанси України. – 1998. – № 5. – С.99 – 102.

18. Крупка М.І., Островець П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії / За ред. к.е.н., доц. П.Островець, С.Реверчука. – Львів: Приватне видавничо-поліграфічне підприємство “Діалог”, 1997. – 276 с.

19. Лист НБУ “Про готівковий обіг” від 24,09,98р. №11 – 113 – 1470.

20. Лютий О.І. Грошово-кредитна політика та її реалізація в Україні // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С.20 – 24.

21. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку

САМОУТВЕРДЖЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ ТА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ

України, затверджені постановою Правління НБУ 19 березня 1999 р. №127.

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів” затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року №91.

23. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291.

24. Положення про Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 року №990 (990-96-п).

25. Порядок ведення касових операцій у національній валюті України затверджено постановою від 13.10.99р. №334 зі змінами та доповненнями.

26. Українська Радянська Енциклопедія (видання друге). Т.2– К.: Головне видання УРЕ, 1978. – 541 с.

Ольга Гарбич, викладач

Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка

САМОУТВЕРДЖЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ ТА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ

У статті продемонстровано якісно нові підходи до становлення особистості, її самореалізації та життєдіяльності, віднаходження нею себе, свого образу, як суспільної істоти та суб'єкта діяльності, визначення рівня своїх досягнень у системі соціально прийнятих цінностей.

Проблематика статті в ініційованні вивчення, аналізу та впровадження новітніх прогресивних методів організації роботи з молоддю, спрямованих на пізнання себе, складного і суперечливого характеру, свого внутрішнього і зовнішнього життя, на забезпечення становлення справжньої особистості.

Побудова демократичного суспільства неможлива без сприяння реалізації особистісного потенціалу кожного члена суспільства на основі свободи вибору кожною людиною своєї життєвої позиції. А. Маслоу назвав таке прагнення самоактуалізацією і визначив її, як бажання стати всім, чим можливо, потребою в самовдосконаленні, реалізації свого особистісного “Я” [3].

Найважливішим чинником який зумовлює специфіку життєдіяльності людської спільноти, особливості функціонування суспільства, процеси його розбудови й перебудови є передусім особистість.

За роки незалежності молодь змінилася, стала більш самостійною, навчилася покладатися на свої сили. Значно зросла потреба в зміні уявлень про гідний рівень життя. Час перемін висуває інші вимоги як до молодих людей, так і вони

потребують іншого ставлення від суспільства.

У взаємодії з соціальним середовищем особистість виступає суб'єктом, який прагне розвитку, самостійності, самореалізації, так як є продуктом життєдіяльності суспільства.

Надзвичайно важливо, щоб тією чи іншою мірою задовольнялися такі важливі соціально-психологічні потреби молоді, як потреби в самоствердженні, самовираженні, самореалізації, докорінні потреби особистості належати до соціуму, відчувати себе суб'єктом суспільних процесів. Адже, молодь є головним стратегічним ресурсом суспільства, бо саме вона вже через декілька років керуватиме країною. І від того, наскільки чітко молоде покоління уявляє собі майбутнє країни, залежить його участь у розвитку держави. Молоде покоління потрібно готувати до відповідальності, формувати активну позицію, ініціативу для розв'язання нагальних завдань...[2].

Актуально, як ніколи звучить заклик: “Хочеш бути щасливим? – Пізнай себе! Розвину свої задатки та духовні сили, реалізуй себе в розумі, любові, вірі, чеснотах та продуктивній творчій праці!” [4].

Чи розвинуться задатки в здібності, залежить